

- közérdekű kereset -

SZEGEDI ÍTÉLŐTÁBLA
Gf.I.30.720/2010/2.szám

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Szegedi Ítéltábla a Csongrád Megyei Főügyészség 6720 Szeged, Széchenyi tér 4. szám alatti székhelyű felperesnek - a Dr. Gyenge Zoltán ügyvéd által képviselt **PARTISCUM XI. Takarékszövetkezet** 6720 Szeged, Horváth M. u. 1/B szám alatti székhelyű alperes ellen általános szerződési feltételek megtámadása iránt indított perében a Csongrád Megyei Bíróság 2010. október hó 20. napján kelt 6.G.40.208/2010/6. számú ítélete ellen az alperes részéről 7. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán lefolytatott másodfokú eljárásban meghozta a következő

Í T É L E T E T :

Az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, megfellebbezett rendelkezéseit a következők szerint **részben megváltoztatja.**

Megállapítja, hogy az alperes által alkalmazott, 2008. június 9. napjától hatályos alábbi általános szerződési feltételek az alperessel szerződő valamennyi félre kiterjedő hatállyal érvénytelenek:

Általános Szerződési Feltételek Fogyasztó (Lakossági) ügyfelek részére forint hitel/kölcsön ügyletek esetében:

3.2. A takarékszövetkezet a szerződésben meghatározott kamat, díj, költség vagy - fogyasztóval kötött szerződés kivételével - egyéb szerződési feltétel ügyfélre nézve kedvezőtlen módosításának jogát az alábbi feltételek valamelyikének bekövetkezése esetén gyakorolja:

a) A jogi, szabályozói környezet változása

A Hitelintézet - hitel- és pénzügyi lízingszerződés szerinti jogviszonyokat szorosan és közvetlenül érintő - tevékenységére, működési feltételeire vonatkozó vagy azt érintő jogszabály, jegybanki rendelkezés vagy a hitelintézetre kötelező egyéb szabályozók megváltozása;

A Hitelintézet - hitel- és pénzügyi lízingszerződés szerinti jogviszonyokat szorosan és közvetlenül érintő - tevékenységéhez kapcsolható közteher - (pl. adó), a kötelező tartalékolási szabályok változása;

- kötelező betétbiztosítás összegének vagy díjának változása.

b) A Hitelintézet forrásköltségeinek változása/pénzpiaci forrásszerzési lehetőségek változása, így különösen, de nem kizárólagosan

- Magyarország hitelbesorolásának változása;

- az országhockázati felár változása (credit default swap);

- a jegybanki alapkamat, a jegybanki repo betéti kamatlábak változása;
- a bankközi pénzüpiaci kamatlábak/hitelkamatok változása;
- a Magyar Állam vagy a hitelintézet által kibocsátott kötvény és swap hozamgörbék egymáshoz képest történő elmozdulása;
- refinanszírozást biztosító nyilvánosan kibocsátott értékpapírhozamának, illetve kibocsátója elismert külső hitelminősítő szervezet általi kockázati besorolásának változása, vagy az ilyen besoroláshoz kapcsolódó költségek megváltozása;
- a hitelintézet lekötött ügyfélbetétei kamatának változása.

6.6. Az ügyfél kötelezettséget vállal arra, hogy a szerződés alapján folyósítandó kölcsön és járulékaik fedezeteként szolgáló vagyontárgyak új értékére biztosítási szerződést köt, melyben kedvezményezettként a takarékszövetkezetet jelöli meg. A biztosítási esemény bekövetkezése esetén a biztosítási összeg a takarékszövetkezetet illeti meg. Az ügyfél hozzájárul, hogy a biztosítási összeg közvetlenül a takarékszövetkezet által megjelölt bankszámlára kerüljön folyósításra, s abból a takarékszövetkezet a követeléseit kielégítse. Az ezt meghaladó összeg az ügyfelet illeti meg.

Az ügyfél felhatalmazza a takarékszövetkezetet, hogy a fentieket az érintett biztosítónál a biztosító közvetlen megkeresése útján bármikor ellenőrizhesse, akár a szerződés biztosítónak történő megküldésével.

6.11. Ha a jelen kölcsön biztosítékeként felajánlott bármely vagyontárgyat érintően végrehajtási cselekmény kerül foganatosításra, illetve, ha a biztosítéknyújtóval szemben csőd- vagy fel-, illetve végelszámolási eljárást kezdeményeznek, akkor a takarékszövetkezet jelen kölcsön alapján fennálló követelése a takarékszövetkezet tudomásszerzésének időpontjában automatikusan, minden további nyilatkozat nélkül, azonnali hatállyal lejárttá válik. Amennyiben a takarékszövetkezet a végrehajtási cselekményről, illetve a csőd- vagy felszámolási eljárásról nem az ügyféltől szerez tudomást, köteles a lejárttá válás tényéről az ügyfelet haladéktalanul értesíteni, megjelölve a kölcsön lejárttá válásának az időpontját is.

8. pont következő bekezdései:

A fenti tények bekövetkezte, illetve a tájékoztatási kötelezettségek elmulasztása súlyos szerződésszegésnek minősül, melynek alapján a takarékszövetkezet jogosult a hitelt/kölcsönt azonnali hatályú felmondással lejárttá tenni.

A szerződő felek megállapodnak, hogy a fentiek elmulasztása az adós részéről súlyos szerződésszegésnek minősül, amely alapján a takarékszövetkezet jogosult a kölcsönt azonnali hatályú felmondással lejárttá tenni.

10.6. Az azonnali hatályú felmondásra okot adó eseménynek/körülménynek minősülnek az alábbiak:

b) Az ügyfél a szerződés alapján fizetendő bármely törlesztőrészletet, kamatot, díjat, egyéb megfizetendő összeget esedékességkor elmulaszt megfizetni a takarékszövetkezetnek.

c) Az ügyfél a szerződésben vállalt valamely kötelezettségét nem vagy nem szerződésszerűen teljesíti, kivéve, ha a takarékszövetkezet egyedi mérlegelés alapján meghozott döntésével a szerződésszerű teljesítésre, illetve a teljesítésre póthatáridőt biztosított, és erről az ügyfelet írásban értesíti.

d) Az ügyfélnek valamely szerződésben tett nyilatkozata, vagy az általa a takarékszövetkezetnek adott gazdasági, jogi, pénzügyi információkra vonatkozó

Gf.I.30.720/2010/2.szám

közlése valótlannak, hiányosnak bizonyul, illetve az ügyfél a takarékszövetkezetet bármely egyéb módon megtéveszti.

e) Az ügyfél vagy a biztosítékot nyújtó személy pénzügyi, gazdasági vagy piaci helyzetét negatívan érintő olyan körülmény felmerül, amely a takarékszövetkezet megítélése alapján veszélyezteti az ügyfél vagy a biztosítékot nyújtó személy azon képességét, hogy a szerződésben, vagy a biztosítéki szerződésben foglalt kötelezettségeit teljesítse.

f) Az ügyfél olyan fizetési kötelezettséget vállal, mely a takarékszövetkezet megítélése szerint veszélyezteti a takarékszövetkezettel szembeni kötelezettségei teljesítését.

Kölcsönszerződés elnevezésű feltételek közül:

1.9. A takarékszövetkezet a szerződésben meghatározott kamat, díj, költség az adósra nézve kedvezőtlen módosításának jogát az alábbi feltételek valamelyikének bekövetkezése esetén gyakorolja:

a) A jogi, szabályozói környezet változása

A Hitelintézet - hitel- és pénzügyi lízingszerződés szerinti jogviszonyokat szorosan és közvetlenül érintő - tevékenységére, működési feltételeire vonatkozó vagy azt érintő jogszabály, jegybanki rendelkezés vagy a hitelintézetre kötelező egyéb szabályozók megváltozása;

A hitelintézet - a hitel- és pénzügyi lízingszerződés szerinti jogviszonyokat szorosan és közvetlenül érintő - tevékenységéhez kapcsolható közteher - (pl. adó), a kötelező tartalékolási szabályok változása;

- kötelező betétbiztosítás összegének vagy díjának változása.

b) A Hitelintézet forrásköltségeinek változása/pénzpiaci forrásszerzési lehetőségek változása, így különösen, de nem kizárólagosan

- Magyarország hitelbesorolásának változása;

- az országhoz tartozó kockázati felár változása (credit default swap);

- a jegybanki alapkamat, a jegybanki repo betéti kamatlábak változása;

- a bankközi pénzpiaci kamatlábak/hitelkamatok változása;

- a Magyar Állam vagy a hitelintézet által kibocsátott kötvény és swap hozamgörbék egymáshoz képest történő elmozdulása;

- refinanszírozást biztosító nyilvánosan kibocsátott értékpapírhozamának, illetve kibocsátója elismert külső hitelminősítő szervezet általi kockázati besorolásának változása, vagy az ilyen besoroláshoz kapcsolódó költségek megváltozása;

- a hitelintézet lekötött ügyfélbetétei kamatának megváltozása.

Általános Szerződési Feltételek Fogyasztó (Lakossági) ügyfelek részére devizahitel/kölcsön ügyletek esetében:

3.2. A takarékszövetkezet a szerződésben meghatározott kamat, díj, költség vagy - fogyasztóval kötött szerződés kivételével - egyéb szerződési feltétel ügyfélre nézve kedvezőtlen módosításának jogát az alábbi feltételek valamelyikének bekövetkezése esetén gyakorolja:

a) A jogi, szabályozói környezet változása

A Hitelintézet - hitel- és pénzügyi lízingszerződés szerinti jogviszonyokat szorosan és közvetlenül érintő - tevékenységére, működési feltételeire vonatkozó vagy azt

érintő jogszabály, jegybanki rendelkezés vagy a hitelintézetre kötelező egyéb szabályozók megváltozása;

A Hitelintézet - hitel- és pénzügyi lízingszerződés szerinti jogviszonyokat szorosan és közvetlenül érintő - tevékenységéhez kapcsolható közteher - (pl. adó), a kötelező tartalékolási szabályok változása;

- kötelező betétbiztosítás összegének vagy díjának változása.

b) A Hitelintézet forrásköltségeinek változása/pénzpiaci forrásszerzési lehetőségek változása, így különösen, de nem kizárólagosan

- Magyarország hitelbesorolásának változása;

- az országgockázati felár változása (credit default swap);

- a jegybanki alapkamat, a jegybanki repo betéti kamatlábak változása;

- a bankközi pénzpiaci kamatlábak/hitelkamatok változása;

- a Magyar Állam vagy a hitelintézet által kibocsátott kötvény és swap hozamgörbék egymáshoz képest történő elmozdulása;

- refinanszírozást biztosító nyilvánosan kibocsátott értékpapírhozamának, illetve kibocsátója elismert külső hitelminősítő szervezet általi kockázati besorolásának változása, vagy az ilyen besoroláshoz kapcsolódó költségek megváltozása;

- a hitelintézet lekötött ügyfélbetétei kamatának változása.

a) A jogi, szabályozói környezet változása

- A takarékszövetkezet tevékenységére, működési feltételeire vonatkozó, vagy azt érintő jogszabály, jegybanki rendelkezés, vagy a hitelintézetre kötelező egyéb szabályozók megváltozása;

- a takarékszövetkezet közteher (adó-)fizetési kötelezettségének növekedése;

- a kötelező tartalékolási szabályok kedvezőtlen szabályozása;

- a lakáscélú állami kamattámogatások változása és/vagy megszűnése.

b) A pénzpiaci feltételek, makrogazdasági környezet módosulása

- a takarékszövetkezet forrásköltségeinek változása;

- a jegybanki alapkamat, a jegybanki repo és betéti kamatlábak változása;

- a pénzpiaci forrásszerzési lehetőségek változása;

- a tőke- és pénzpiaci kamatlábak változása;

- a bankközi hitelkamatok változása;

- a fogyasztói árindex változása;

- swap és egyéb hozamgörbék egymáshoz képesti kedvezőtlen elmozdulása;

- a takarékszövetkezet által nyilvánosan kibocsátott értékpapír hozamának emelkedése;

- az éven túli lejáratú állampapírok hozamának emelkedése.

c) A banki működési feltételek megváltozása

- az ügyfélért vállalt kockázat tényezőinek - a takarékszövetkezet megítélése szerinti - változása, ideértve az ügyfél hitelképességének és a biztosítók értékében bekövetkezett változást is;

- a takarékszövetkezet kockázati kamatfelárának emelkedése;

- működési költségek növekedése.

6.2. Az ügyfél kötelezettséget vállal arra, hogy a szerződés alapján folyósítandó kölcsön és járulékaik fedezeteként szolgáló vagyontárgyak új értékére biztosítási szerződést köt, melyben kedvezményezettként a takarékszövetkezetet jelöli meg. A biztosítási esemény bekövetkezése esetén a biztosítási összeg a takarékszövetkezetet illeti meg. Az ügyfél hozzájárul, hogy a biztosítási összeg

Gf.I.30.720/2010/2.szám

közvetlenül a takarékszövetkezet által megjelölt bankszámlára kerüljön folyósításra, s abból a takarékszövetkezet a követeléseit kielégítse. Az ezt meghaladó összeg az ügyfelet illeti meg.

Az ügyfél felhatalmazza a takarékszövetkezetet, hogy a fentieket az érintett biztosítónál a biztosító közvetlen megkeresése útján bármikor ellenőrizhesse, akár a szerződés biztosítónak történő megküldésével.

6.7. Ha a jelen kölcsön biztosítékként felajánlott bármely vagyontárgyat érintően végrehajtási cselekmény kerül foganatosításra, illetve, ha a biztosítéknyújtóval szemben csőd- vagy felszámolási eljárást kezdeményeznek, akkor a takarékszövetkezet tudomásszerzésének időpontjában automatikusan, minden további nyilatkozat nélkül, azonnali hatállyal lejárttá válik. Amennyiben a takarékszövetkezet a végrehajtási cselekményről, illetve a csőd- vagy felszámolási eljárásról nem az ügyféltől szerez tudomást, köteles a lejárttá válás tényéről az ügyfelet haladéktalanul értesíteni, megjelölve a kölcsön lejárttá válásának az időpontját is.

8. pont alábbi bekezdése:

A fenti tények bekövetkezte, illetve a tájékoztatási kötelezettségek elmulasztása súlyos szerződésszegésnek minősül, melynek alapján a takarékszövetkezet jogosult a hitelt/kölcsönt azonnali hatályú felmondással lejárttá tenni.

10.2. Az azonnali hatályú felmondásra okot adó eseménynek/körülménynek minősülnek továbbá az alábbiak:

b) Az ügyfél a szerződés alapján fizetendő bármely törlesztőrészletet, kamatot, díjat, egyéb megfizetendő összeget esedékességkor elmulaszt megfizetni a takarékszövetkezetnek.

c) Az ügyfél a szerződésben vállalt valamely kötelezettségét nem vagy nem szerződésszerűen teljesíti, kivéve, ha a takarékszövetkezet egyedi mérlegelés alapján meghozott döntésével a szerződésszerű teljesítésre, illetve a teljesítésre póthatáridőt biztosított, és erről az ügyfelet írásban értesíti.

d) Az ügyfélnek valamely szerződésben tett nyilatkozata, vagy az általa a takarékszövetkezetnek adott gazdasági, jogi, pénzügyi információkra vonatkozó közlése valótlanak, hiányosnak bizonyul, illetve az ügyfél a takarékszövetkezetet bármely egyéb módon megtéveszti.

e) Az ügyfél vagy a biztosítékot nyújtó személy pénzügyi, gazdasági vagy piaci helyzetét negatívan érintő olyan körülmény felmerül, amely a takarékszövetkezet megítélése alapján veszélyezteti az ügyfél vagy a biztosítékot nyújtó személy azon képességét, hogy a szerződésben, vagy a biztosítéki szerződésben foglalt kötelezettségeit teljesítse.

f) Az ügyfél olyan fizetési kötelezettséget vállal, mely a takarékszövetkezet megítélése szerint veszélyezteti a takarékszövetkezettel szembeni kötelezettségei teljesítését.

Kölcsönszerződés személyi célú annuitásos devizaalapú kölcsönhöz alábbi kikötései:

4.8. A takarékszövetkezet a szerződésben meghatározott kamat, díj, költség az adósra nézve kedvezőtlen módosításának jogát az alábbi feltételek valamelyikének bekövetkezése esetén gyakorolja:

a) A jogi, szabályozói környezet változása

A Hitelintézet - hitel- és pénzügyi lízingszerződés szerinti jogviszonyokat szorosan és közvetlenül érintő - tevékenységére, működési feltételeire vonatkozó vagy azt érintő jogszabály, jegybanki rendelkezés vagy a hitelintézetre kötelező egyéb szabályozók megváltozása;

A Hitelintézet - hitel- és pénzügyi lízingszerződés szerinti jogviszonyokat szorosan és közvetlenül érintő - tevékenységéhez kapcsolható közteher - (pl. adó), a kötelező tartalékolási szabályok változása;

- kötelező betétbiztosítás összegének vagy díjának változása.

b) A Hitelintézet forrásköltségeinek változása/pénzpiaci forrásszerzési lehetőségek változása, így különösen, de nem kizárólagosan

- Magyarország hitelbesorolásának változása;

- az országhockázati felár változása (credit default swap);

- a jegybanki alapkamat, a jegybanki repo betéti kamatlábak változása;

- a bankközi pénzpiaci kamatlábak/hitelkamatok változása;

- a Magyar Állam vagy a hitelintézet által kibocsátott kötvény és swap hozamgörbék egymáshoz képest történő elmozdulása;

- refinanszírozást biztosító nyilvánosan kibocsátott értékpapírhozamának, illetve kibocsátója elismert külső hitelminősítő szervezet általi kockázati besorolásának változása, vagy az ilyen besoroláshoz kapcsolódó költségek megváltozása;

- a hitelintézet lekötött ügyfélbetétei kamatának megváltozása.

Opciós szerződés ingatlanon alapított jelzálog fedezete mellett nyújtott devizaalapú kölcsönhöz alábbi kikötései:

5. Mivel az opciós jog hitelbiztosítéki céllal kerül kikötésre, a tulajdonos kötelezettséget vállal arra, hogy amennyiben jelen opciós szerződés 5 évest meghaladó lejáratú követelés biztosítására szolgál, vagy a követelést tartalmazó kölcsönszerződés meghosszabbítása következtében a követelés lejáratá az opció határidejét követő időpontra módosul, úgy az opciós jog határidejének lejáratá előtt a jogosult kezdeményezésére ugyanezen tartalommal új vételi jogot alapító szerződést köt a jogosulttal.

11. A tulajdonos kötelezettséget vállal továbbá arra, hogy az ingatlanra teljes körű vagyonbiztosítási szerződést köt, melyben kedvezményezettként a jogosultat jelöli meg. Biztosítási esemény bekövetkezésekor a biztosítási összeg a jogosult részére kerül megfizetésre. Ha a kölcsönszerződésben a jogosult és az adós úgy állapodnak meg, hogy az ingatlant érintő biztosítási esemény az adós teljes tartozását lejárttá teszi, úgy azt - előbbiektől eltérően - a jogosult köteles a tulajdonossal a biztosítási összeg vonatkozásában a fenti 8. pontban foglaltak szerint elszámolni.

Ezt meghaladóan a keresetet elutasítja.

Az alperes elsőfokú eljárási illetékfizetési kötelezettségét 13.500,- (Tizenháromezer-öttszáz) Ft-ra leszállítja, a fennmaradó 13.500,- (Tizenháromezer-öttszáz) Ft elsőfokú eljárási illeték az állam terhén marad.

Az alperes a perrel kapcsolatosan felmerült költségeit maga viseli.

Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a Magyar Államot, 15 nap alatt fizessen meg az alperesnek 18.000,- (Tizennyolcezer) Ft másodfokú eljárási költséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

I N D O K O L Á S :

Az alperes pénzügyi vállalkozás, a tevékenységi körébe tartozik betét gyűjtése és hitel-illetőleg pénzkölcsön nyújtása. Pénzügyi és kiegészítő pénzügyi szolgáltatásai során alkalmazza a 2008. június 9. napjától hatályos Általános Üzletszabályzatot, az Általános Szerződési Feltételek fogyasztó (lakossági) ügyfelek részére forint hitel/kölcsön ügyletek esetében elnevezésű szabályzatát (a továbbiakban: ÁSZF I.), a Kölcsönszerződés elnevezésű blankettaszerződését (a továbbiakban Kölcsönszerződés I.), az Általános Szerződési Feltételek fogyasztó (lakossági) ügyfelek részére devizahitel/kölcsön ügyletek esetében elnevezésű szabályzatát (a továbbiakban: ÁSZF II.), valamint a Kölcsönszerződés személyi célú annuitásos deviza alapú kölcsönhöz elnevezésű blankettaszerződést (a továbbiakban: Kölcsönszerződés II.). Az egyedi hitel-, illetőleg kölcsönszerződések létrejöttkor az adóssal biztosítéki célú opciós szerződést köt, melynek szerződési feltételeit Opciós szerződés elnevezésű blankettaszerződése tartalmazza.

A felperes közérdekű keresetében az alperes által alkalmazott blankettaszerződések megjelölt feltételeinek érvénytelenségét kérte megállapítani. Arra hivatkozott, hogy az alperes kifogásolt kikötései tisztességtelennek minősülnek. Az érvénytelenség megállapítását az alperessel szerződő valamennyi félre kiterjedő hatállyal indítványozta az ítélet jogerőre emelkedéséig még nem teljesített szerződések tekintetében. Kérte továbbá az alperest arra kötelezni, hogy az érvénytelenséget megállapító közleményt saját költségén tegye közzé. A támadott általános szerződési feltételek tisztességtelenségével kapcsolatban a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (Hpt.), a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi IL. törvény (Cstv.), a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (Vht.), a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Atv.), az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (Art.), a személyazonosító jel helyébe lépő azonosítási módokról és az azonosító kódok használatáról szóló 1996. évi XX. törvény egyes rendelkezései, valamint a Ptk. 209. §-ának megsértésére hivatkozott.

Az alperes a kereset elutasítását kérte. Álláspontja szerint az alkalmazott általános szerződési feltételek a jogszabályoknak megfelelnek, a támadott kikötések nem tekinthetők tisztességtelennek, mivel alkalmazásukat a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete (PSZÁF) is megfelelőnek találta. Azok mind a jogszabályoknak, mind az alperes által is aláírt, a lakosság részére hitelt nyújtó pénzügyi szervezetek ügyfelekkel szembeni tisztességes magatartásáról szóló Magatartási Kódex rendelkezéseinek megfelelnek.

Az elsőfokú bíróság ítéletével - az alperessel szerződő valamennyi félre kiterjedő hatállyal - az ítélet jogerőre emelkedéséig még nem teljesített szerződések tekintetében megállapította, hogy az alperes 2008. június hó 9. napjától hatályos Általános Üzletszabályzatának 3.2., 3.3., 3.4. pontjai, ÁSZF I. 3.1., 3.2. a)-c), 6.6., 6.7., 6.11., 7.5., 7.7., 8.a)-g), 10.6.b)-j) pontjai, a Kölcsönszerződés I. 1.9.a)-c) pontjai, az ÁSZF II. 3.1., 3.2.a)-c) és a)-d), 6.2., 6.3., 6.4., 6.7., 7.1., 7.3., 8.b)-g), 10.2.b)-j) pontjai, a Kölcsönszerződés II. 4.8.a)-c), 11., 12. pontjai, valamint az Opció szerződés 5. és 11. pontjai érvénytelenek. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Határozatának indoklásában elfogadta a felperes jogi érveit az egyes támadott általános szerződési feltételek tisztességtelenségére és érvénytelenségére vonatkozóan. Alaptalannak tartotta és elutasította azonban az érvénytelen kikötések közzétételére irányuló kereseti kérelmet, mivel - álláspontja szerint - a jogsértések súlya, jellege ezt nem indokolta.

Az ítélet ellen, annak részbeni megváltoztatása érdekében az alperes terjesztett elő fellebbezést. A keresetet elutasító rendelkezés, valamint az Általános Üzletszabályzat 3.2., 3.3. és 3.4. pontjai tekintetében tudomásul vette az elsőfokú bíróság döntését, a további támadott és tisztességtelennnek minősített kikötések vonatkozásában azonban a kereset elutasítását kérte. Fellebbezésében megismételte az elsőfokú eljárásban kifejtett jogi érveit.

A felperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú ítélet helyes indokai alapján történő helybenhagyására irányult.

A fellebbezés **részben alapos.**

A felperes által támadott alperesi szerződési kikötések általános szerződési feltételeknek minősülnek a Ptk. 205/A § (1) bekezdése szerint, azokat az alperesi pénzügyi intézet egyoldalúan, a vele szerződő felek közreműködése nélkül előre meghatározta.

Az általános szerződési feltételeit az alperes fogyasztói szerződések (Ptk. 685. § d/, e/ pontjai) esetében alkalmazza, ezért a kikötések érvényességét a felperes - az ügyész - közérdekű keresettel jogosult volt megtámadni (Ptk. 209/B § (1) bekezdés, Tvr. 5. § a) pont).

A kereseti kérelemmel érintett szerződési kikötések az alperes általános szerződési feltételeiben - különböző jogügyletekhez kapcsolódóan - visszatérőek, többnyire ismétlődőek. A felek jogi álláspontja - a támadott kikötésekkel összefüggésben - elvi kérdésekben is eltérő volt.

I. Az ítélet táblája az egyes kikötések megítélése során az alábbi általános, elvi szempontokat vette alapul.

1. Az általános szerződési feltételek - üzletszabályzatok - alkalmazása nélkülözhetetlen, szükségszerű technikái a pénzügyi szolgáltatásoknak, az egyedi szerződéses alkudozások ugyanis a tömegmértékű szolgáltatásnyújtást megbénítanák. Másfelől nyilvánvalóak az alkalmazásukkal együttjáró veszélyek is, különösen a gazdasági erőfölényben lévő pénzügyi intézetek részéről.

Az általános szerződési feltételek alapján létrejövő szerződésekben jellemzően nem érvényesülnek a klasszikus szerződéskötési mechanizmus garanciái. A felek általában nincsenek gazdaságilag megközelítően sem egyenlő erőpozícióban (főként a laikus fogyasztók kiszolgáltatottak), a szerződéskötés mechanizmusában az „alkufolyamat” elmarad. A fogyasztó a hosszú és bonyolult szerződési feltételeket vagy el sem olvassa, és így nem ismeri, vagy ha mégis megismeri azokat, nincs abban a helyzetben, hogy véleményeltérést fűzzön hozzá, az általános szerződési feltételektől eltérhessen. Választási lehetősége rendszerint arra koncentrálódik, hogy a szerződést az általános szerződési feltételeknek megfelelő tartalommal megköti, vagy nem köti meg (adhéziós szerződések). Az érdekek kölcsönös ütköztetése és kiegyensúlyozódása így elmarad, hiányzik a garanciája a „szerződési igazságosságnak”, a jogok és kötelezettségek szerződési egyensúlyának. Az általános szerződési feltételek lehetővé teszik, hogy a kidolgozójuk a törvényi diszpozitív szabályozás helyett a saját szerződési feltételeit vezesse be. A diszpozitív szabályozás pedig alapvetően a szerződő felek kölcsönös érdekeit jeleníti meg, bár nyitva hagyja a felek előtt a lehetőséget, hogy esetleg az adott rendelkezésektől kölcsönös megegyezéssel eltérjenek. A diszpozitív szabályozás intézményes mellőzése viszont azzal jár, hogy a pénzügyi szolgáltatások magánjogát nem a törvénykönyvek, hanem a szabványszerződések alakítják, a törvényi (diszpozitív) szabályok, jogintézmények rendeltetésétől eltérő külön jogi szabályozás alakulhat ki (diszpozitivitással való visszaélés).

Az általános szerződési feltételek veszélyei akkor válnak konkréttá, ha a kidolgozójuk számára indokolatlan, egyoldalú előnyöket tartalmaznak, a másik fél számára így egyoldalúan hátrányosak, vagyis a jogok és kötelezettségek aránytalanságát idézik elő.

A nemzetközi jogéletben nem újkeletű a felismerés, hogy a szabványszerződések körében a klasszikus jogelvek (mint például a szerződési szabadság) önmagukban a joggyakorlatban felmerülő problémákat megoldani nem tudják, hanem olyan jogi eszközöket kell bevezetni, amelyek alkalmasak a „szerződési igazságosság” megteremtésére. Az Európai Közösség 93/13. EKG Irányelve a fogyasztóval kötött szerződések tisztességtelen feltételeiről átfogó ajánlásokat tett közzé. Kötelező követelményként szövegezte meg, hogy a fogyasztót a tisztességtelen szerződési feltételek nem kötik, a szerződés csak enélkül lehet érvényes. Az Irányelv átültetése magyar jogba is megtörtént.

A Ptk. 209. § (1) bekezdése generálklauzulaként fogalmazza meg, hogy tisztességtelen általános szerződési feltételnek az a kikötés minősül, amely a feleknek a szerződésből eredő jogait és kötelezettségeit a jóhiszeműség és a tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul a szerződési feltétel támasztójával szerződést kötő fél hátrányára állapítja meg. A Ptk. szerződési jogi szabályai alapvetően arra épülnek, hogy a szerződés megkötése alkufolyamatban történik, ami a kölcsönös érdekek kiegyenlítését biztosítja. A szerződés tartalmát a felek ezért szabadon állapíthatják meg, a szerződésre vonatkozó rendelkezésektől egyező akarattal eltérhetnek (Ptk. 200. § (1) bekezdés). A diszpozitív szabályokat azonban a jogalkotó a tipikus esetekre, az egyensúlyt teremtő „szerződési igazságosság” elvei alapján alkotta meg, ezért a diszpozitivitás

nem lehet korlát nélküli, nem járhat azzal a következménnyel, hogy bármelyik jogalany széles körben módosítsa a jogok, kötelezettségek és kockázatok törvényben szabályozott

elosztását. A diszpozitivitás korlátja a jóhiszeműség és tisztesség objektív kötelmi jogi kategóriája, amely az általános elfogadott etikai követelményrendszert juttatja kifejezésre a szerződési feltételek Ptk. 209. § (1) bekezdésében írt szempontok alapján történő értékelése során. Az ítéletábra változatlanul irányadónak tekinti ezért a Pf.I.20.452/2007. számú határozatában kifejtett elveket (közzétéve: BDT 2008/7-8/109., eBDT2008. 1828. számú eseti döntés).

2. A felperes több támadott kikötés kapcsán arra hivatkozott, hogy azok jogszabályba is ütköznek. Ha az általános szerződési feltétel kogens szabályt sért, a kikötés megtámadás nélkül is semmis. A bírói gyakorlat ugyanakkor lehetővé teszi, hogy az egyébként jogszabályba ütköző, ezáltal semmis feltétel érvénytelenségét a közérdekű kereset külön is támadja, és annak érvénytelenségét a bíróság ítéletében mindenre kiterjedő hatállyal megállapítsa (Legfelsőbb Bíróság 1/1983. sz. GKT-PKT állásfoglalás).

3. A kikötés tisztességtelensége nem attól függ, hogy a feltétel kidolgozójának mi volt a szándéka, utóbb szerződéses partnereivel milyen gyakorlatot követ, alkalmazza-e ténylegesen a kikötést. Jelentősége annak van, fennáll-e az elvi lehetősége, hogy a feltétel - bármikor - a fogyasztót hátrányos helyzetbe hozza. Ugyanezen okból nincs jelentősége annak sem, hogy a kikötés megfogalmazásakor mi volt a pénzintézet szándéka. Az általános szerződési feltételek értelmezése során is a nyilatkozási elv (Ptk. 207. § (1) bekezdés) az irányadó, vagyis az, hogy a kikötést - kidolgozójának akaratától függetlenül - a szavak általánosan elfogadott jelentése szerint miként kell érteni (hasonlóan: BDT 2008/7-8/109. számú jogeset).

Az értelmezés során a kikötéseket a Ptk. 209. § (2) bekezdésében foglaltaknak megfelelően összefüggéseikben, struktúrájukban kell szemlélni. A feltétel tisztességtelenségének megállapításakor vizsgálni kell a szerződéskötéskor fennálló minden olyan körülményt, amely a szerződés megkötésére vezetett, továbbá a kikötött szolgáltatás természetét, az érintett feltételnek a szerződés más feltételeivel vagy más szerződésekkel való kapcsolatát. Ebben az összefüggésben kiemelt jelentősége van annak, hogy a hitelező és az adós között magánjogi kapcsolat jön létre, a szerződésekben a jogok és kötelezettségek meghatározása során a felek mellérendeltsége és egyenjogúsága elvének kell érvényesülnie. A pénzügyi intézmény gazdasági erőpozíciója ellenére jogi értelemben nincs fölérendelve a kölcsönbevevőnek, éppen ezért nem oktrojálhat rájuk számukra indokolatlan hátrányos feltételeket. A hitelező pénzintézet nem hatóság, az adós pedig nem alárendelt „ügyfél”, ezért nem elfogadható az olyan kikötés sem, amely az ilyen szemléletet jeleníti meg, s ebből eredően a jogok és kötelezettségek meghatározása során az adós hátrányára indokolatlan egyensúlytalanságot eredményez, illetve erre vezethet (hasonlóan: BDT 2008/7-8/109. számú eseti döntés).

II. Az alperes által ismétlődően alkalmazott, támadott általános szerződési kikötések visszatérő közös kérdéseket vetettek fel.

1. Az általános szerződési feltételek több helyen szabályozták a pénzintézet *egyoldalú szerződésmódosításának jogát*.

Gf.I.30.720/2010/2.szám

A Hpt. 210. § (3) bekezdése rendezi a pénzintézet egyoldalú szerződésmódosításának korlátait. Eszerint fogyasztóval kötött kölcsönszerződésben az ügyfél számára kedvezőtlenül kizárólag a kamatot, díjat vagy költséget lehet egyoldalúan módosítani.

Egyéb feltétel - ideértve az egyoldalú módosításra okot adó körülmények felsorolását is - egyoldalúan utóbb nem módosítható az ügyfél számára kedvezőtlenül. Az egyoldalú módosítás jogát a hitelező akkor jogosult gyakorolni, ha a módosításra okot adó objektív körülmények tételes meghatározását a szerződés külön tartalmazza, valamint a hitelező árazási elveit írásban rögzítette.

Az alperes által alkalmazott általános szerződési feltételek részletezik az egyoldalú szerződésmódosítás lehetséges okait, így - formai szempontból - megfelelnek a törvényi előírásoknak. Mindezekből azonban nem következik, hogy azok a feltételek, amelyek az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét előre biztosítják, tartalmuk szerint ne lehetnének tisztességtelenek, amennyiben sértik a jóhiszeműség és tisztesség elvét.

A szerződések főszabály szerint közös megegyezéssel módosíthatók. Ez alól kivételt jelent az állami, jogszabály útján történő, továbbá a Ptk. 241. §-ában szabályozott bíróság általi szerződésmódosítás, valamint az az eset, ha a felek előzetesen kikötik az egyoldalú szerződésmódosítás jogát. Minden esetben irányadó azonban, hogy a szerződés tartalmát a felek egyoldalúan általában csak ugyanolyan feltételek fennállása esetén változtathatják meg, mint amilyen feltételeket a törvény a bírósági úton való szerződésmódosításhoz előír. Ez a követelmény - az Alkotmánybíróság megfogalmazása szerint - az állam jogszabállyal történő egyoldalú szerződésmódosításának is alkotmányos gátja (részletesen: Alkotmánybíróság 32/1991. (VI.6.) AB határozat III/4. pontja).

A perbeli esetben azt kell tehát vizsgálni, hogy a szerződések részévé váló üzletszabályzatban ténylegesen felsorolt feltételek olyanok-e, amelyek egyébként alapul szolgálhatnak a bíróság általi, a Ptk. 241. §-a szerinti szerződésmódosításhoz.

A szerződés módosítása általában nem kérhető az olyan körülmények megváltozása miatt, melyek csak az egyik szerződő fél tevékenységi, működési körében - érdekkörében - merülnek fel, különösen amelyek az adott fél rendes üzleti kockázatához tartoznak (hasonlóan: A Polgári Törvénykönyv Magyarázata 905. oldal KJK-KERSZÖV Budapest 2004., BH 1993/11/670. számú eseti döntés, 32/1991. (VI.6.) AB határozat III/4. pont).

Mindenki maga köteles feltárni a szerződéskötéssel együttjáró kockázati tényezőket, azok későbbi csökkentésére, kiküszöbölésére sem bírósági - sem a felek valamelyikének egyoldalú - szerződésmódosításával nincs lehetőség. Ez fokozottan érvényesül a professzionális gazdasági szereplők követelményrendszerében, amilyenek az alperesi pénzügyintézet is minősül (Szakértői Javaslat az új Ptk. tervezetéhez. Complex Kiadó 2008. 845. oldal).

Az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő, alperes által alkalmazott szerződési kikötések egyes alpontjai kizárólag olyan körülmények megváltozását tartalmazzák szerződésmódosítási okokként, amelyek az egyik szerződő fél - a hitelező pénzügyintézet - működési, tevékenységi érdekkörébe, kizárólag az ő üzleti kockázatába tartoznak, arra a vele szerződő félnek vagy egyéb, mindkét szerződést

kötő felet érintő körülménynek ráhatása nincs. Mindezen kockázatok fogyasztóra történő áthárítása tisztességtelen.

Az ÁSZF I. 3.1., Kölcsönszerződés I. 1.9., ÁSZF II. 3. 1., Kölcsönszerződés II. 4.8., pontja szerint:

„A takarékszövetkezet jogosult a hiteldíj bármely elemét - így különösen a kamat-, kamattelár, kezelési költség, egyéb díj, valamint a késedelmi kamat mértékét - a jelen szerződésben meghatározott feltételek szerint egyoldalúan módosítani”.

Az ÁSZF I. 3.2.a)-b) pontjai, Kölcsönszerződés I. 1.9.a)-c) pontjai, ÁSZF II. 3.2.a)-c) és további a)-c) pontjai, Kölcsönszerződés II. 4.8.a)-c) pontjai pedig egyaránt tartalmazzák:

„A takarékszövetkezet a szerződésben meghatározott kamat, díj, költség vagy - fogyasztóval kötött szerződés kivételével - egyéb szerződési feltétel ügyfélre nézve kedvezőtlen módosításának jogát az alábbi feltételek valamelyikének bekövetkezése esetén gyakorolja:

a) A jogi, szabályozói környezet változása

- A Hitelintézet - hitel- és pénzügyi lízingszerződés szerinti jogviszonyokat szorosan és közvetlenül érintő - tevékenységére, működési feltételeire vonatkozó vagy azt érintő jogszabály, jegybanki rendelkezés vagy a hitelintézetre kötelező egyéb szabályozók megváltozása.

A Hitelintézet - hitel- és pénzügyi lízingszerződés szerinti jogviszonyokat szorosan és közvetlenül érintő - tevékenységéhez kapcsolható közteher - (pl. adó), a kötelező tartalékolási szabályok változása;

- kötelező betétbiztosítás összegének vagy díjának változása.

b) A Hitelintézet forrásköltségeinek változása/pénzpiaci forrásszerzési lehetőségek változása, így különösen, de nem kizárólagosan

- Magyarország hitelbesorolásának változása;

- az országhoz tartozó kockázati felár változása (credit default swap);

- a jegybanki alapkamat, a jegybanki repo betéti kamatlábak változása;

- a bankközi pénzügyi kamatlábak/hitelkamatok változása;

- a Magyar Állam vagy a hitelintézet által kibocsátott kötvény és swap hozamgörbék egymáshoz képest történő elmozdulása;

- refinanszírozást biztosító nyilvánosan kibocsátott értékpapírhozamának, illetve kibocsátója elismert külső hitelminősítő szervezet általi kockázati besorolásának változása, vagy az ilyen besoroláshoz kapcsolódó költségek megváltozása;

- a hitelintézet lekötött ügyfélbetétei kamatának változása.

c) Az adós kockázati megítélésének változása

- Az ügyfél, illetve a hitelügylet más kockázati kategóriába történő átsorolása a hitelintézet vonatkozó jogszabályi előírásoknak megfelelő eszközminősítési szabályzata, vagy belső adósminősítési szabályzata alapján - különös tekintettel az ügyfél pénzügyi helyzetében és fizetőképességi stabilitásában bekövetkező változásokra -, ha azt az új kockázati kategóriába történő átsorolás az értékvesztés, és ezáltal az alkalmazott kockázati felár mértékének változtatását teszi indokolttá;

- a hitelintézet vonatkozó jogszabályi előírásoknak megfelelő eszközminősítési szabályzata, vagy a hitelező belső adósminősítési szabályzata alapján azonos kockázati kategóriába tartozó hitelügyletek, illetve ügyfelek kockázatának változása, ha a kockázat megváltozása az adott kockázati kategóriában az értékvesztés, és ezáltal az alkalmazott kockázati felár mértékének változtatását teszi indokolttá;

Gf.I.30.720/2010/2.szám

- a nyújtott kölcsön vagy hitel fedezetéül szolgáló ingatlanfedezet értékében bekövetkezett legalább 10 %-os változás”.

A felsorolt rendelkezések *a) és b) pontjai* a hitelintézet tevékenységére, működési feltételeire vonatkozó jogszabályi, jegybanki rendelkezés, egyéb szabályozók változása, a hitelintézet tevékenységéhez kapcsolható közteher (pl.: különadó), a kötelező tartalékolási szabályok, kötelező betétbiztosítás összege, díja nyilvánvalóan a hitelintézet rendes üzleti kockázatába tartozik, saját tevékenységi, érdekkörében merül fel, amely nem hárítható át a másik szerződő félre. Megemlíthető, hogy például a PSZÁF maga is ellenőrzi a különadó - tiltott - áthárítását.

Ellentétes értelmezés mellett a másik szerződő fél, a kölcsönvevő javára is biztosítani kellene az egyoldalú szerződésmódosítás jogát - a kölcsönbevevő (ügyfél) is jogosult lenne egyoldalúan módosítani a hitelezőre kedvezőtlen módon a szerződés kamat, díj, illetőleg költségelemét -, ha a rá vonatkozó jogszabályok, közterhek (adók, járulékok), közszolgáltatási díjak (pl.: elektromos áram, gáz díja, közlekedési költség), megélhetési költségek számára hátrányosan változnak. Az *a) pont* szerinti egyoldalú szerződésmódosítási feltételek - tartalmukban - indokolatlan és hátrányos kikötések, amelyek nem felelnek meg az arányosság, mellérendeltség követelményének.

Ugyanez a megítélése a *b) pont*nak is azzal, hogy a „vis maior” nagyságrendű változások nem tartoznak a rendes üzleti kockázat határai közé.

Más a helyzet viszont a felsorolt rendelkezések *c) alpontjában* írtakkal. A hitelintézetekkel szemben általános követelmény a „felelős hitelezés” elve. A nyújtott hitelek forrása betétesek náluk elhelyezett pénze, ezért a hitel-, illetőleg kölcsönszerződéses ügyfél kockázati megítélésének megváltozása esetén a szerződési kondíciók indokoltan és jogszerűen egyoldalúan módosíthatók. Ellenkező esetben a felelős hitelezés elve sérülne, a betétesek szerződési kockázata indokolatlanul, jelentősen megnövekedne.

A kifejtettek érintik az ügyészi keresettel támadott kikötések közül az ÁSZF I. 3.2., Kölcsönszerződés I. 1.9., ÁSZF II. 3.2., Kölcsönszerződés II. 4.8. pontjait.

Az alperes arra is hivatkozott, hogy a támadott kikötések az ún. Magatartási Kódex hasonló szövegezésű feltételeinek a megfelelő átültetései az általános szerződési feltételei közé.

A pénzügyintézetek által elfogadott Magatartási Kódex azonban nem jogszabály; jogszabályt a jogalkotó szervek hozhatnak létre, amely mindenkire kötelező magatartási szabályt ír elő. Ezzel szemben a Magatartási Kódexben foglaltak az azt aláíró pénzügyintézeteket kötik. Kötelezettségeik a kódex kapcsán egymással szemben állnak fenn, a kódexnek mint köztük létrejött megállapodásnak a személyi hatálya kizárólag a megállapodásban részes felekre terjed ki. Ebből azonban nem következik, hogy a hitelezővel szerződéses jogviszonyban álló adósokkal kialakuló jogvitában - vagy a jelen perben - a Magatartási Kódex a másik, kívülálló szerződő félre vagy a bíróságra kötelező rendelkezésként lenne kezelhető.

2. A *felelős hitelezés elvéből* következik az is, hogy a kölcsönvevő magatartását a pénzügyintézet a szerződés megkötését, a kölcsön felvételét követően is figyelemmel kíséri, a hitelező és az adós közötti rendszeres kommunikáció, együttműködés a hitel

teljes futamideje alatt nem mellőzhető (hasonlóan: Magatartási Kódex I/1. és 3. pontjai, VI. pontja). Szükséges ezért biztosítani azokat a szerződési, magánjogi eszközöket, amelyeket a hitelezők jogszerűen igénybe vehetnek a visszafizetés veszélyeztetettsége esetén a kihelyezett összeg megtérülésének biztonsága, ezzel a betétesek érdekeinek védelme érdekében. Ilyen eszközök lehetnek az ellenőrzési jog, a fedezet

értékállandóságának ellenőrzése, a körülményekben beállott változásokról az értesítési kötelezettség előírása. A mindezeket biztosító kikötések tisztességtelennek nem tekinthetők. A most kifejtettek érintik az ÁSZF I. 6.7., 6.8., 7.5., 7.7., 8., ÁSZF II. 6.3., 6.4., 7.1., 7.3., 8., továbbá a Kölcsönszerződés II. 11. és 12. pontjait.

3. A különböző szerződésszegések legsúlyosabb szankciója a szerződés *azonnali hatályú felmondása*, ezzel a teljes hátralékos tartozás lejárttá tétele, vagyis a felvett hitel időszakonként visszatérő részletekben való törlesztési lehetőségének az elvesztése. A szerződés azonnali, egyoldalú megszüntetése az adósságot többnyire rendkívül súlyos gazdasági helyzetbe hozza. A jogkövetkezmények miatt a szankció csak valóban súlyos szerződésszegés, a hitel visszafizetésének tényleges, reális veszélyeztetettsége esetén alkalmazható.

Az azonnali hatályú felmondás okait - diszpozitív rendelkezésként - a Ptk. 525. § (1) bekezdés a)-e) és (2) bekezdés a)-c) pontjai tartalmazzák. A felek nincsenek elzárva attól, hogy szerződésükben ezen felül további felmondási okokat is kikössenek. A többletként megfogalmazott felmondási okoknak is meg kell felelniük azonban az arányosság elvének, vagyis az okként megjelölt meghatározott szerződésszegés súlyos jellege, mértéke valóban indokolja a legsúlyosabb szankció alkalmazásának lehetőségét.

Az arányosság elve a jóhiszeműség elvének megnyilvánulása annyiban, hogy ésszerű összefüggést követel meg egy adott sérelem és annak következményei között. Ha valamelyik fél szerződésszegésének, mulasztásának („nem-teljesítésének”) nincsenek komoly következményei, akkor a másik sértett fél sem élhet drasztikus jogkövetkezményekkel. Nem hagyható figyelmen kívül, hogy mindezek miatt számos jogrendszer csak a fél ún. „alapvető szerződésszegése” - vagyis csak súlyos szerződésszegés - esetén engedi meg a szerződés megszüntetését, így teremtve meg a mulasztás és az ahhoz fűzött jogkövetkezmény közti arányosságot. Ez fogalmazódik meg például az Európai Szerződési Jog Alapelveiben is (Európai Jog 2002. évi I. szám 10-11. oldal).

Az azonnali hatályú felmondás érinti az ÁSZF I. 8. pontját, a felmondás jogáról szóló általános rendelkezéseit, 10.6.b)-j) pontjait, az ÁSZF II. 8. pontját, a felmondás jogáról szóló általános rendelkezéseit, és 10.2.b)-j) pontjait.

III. Az alperes fellebbezésében érintett, egyes konkrét kikötések tisztességtelenségét, érvénytelenségét illetően - a már tárgyalt ÁSZF I. 3.2., Kölcsönszerződés I. 1.9., ÁSZF II. 3.2., Kölcsönszerződés II. 4.8. pontjain túlmenően - a másodfokú bíróság álláspontja tételesen a következő.

ÁSZF I. 6.6., ÁSZF II. 6.2. pontjai: „Az ügyfél kötelezettséget vállal arra, hogy a szerződés alapján folyósítandó kölcsön és járulékaik fedezeteként szolgáló vagyontárgyak új értékére biztosítási szerződést köt, melyben kedvezményezettként

Gf.I.30.720/2010/2.szám

a takarékszövetkezetet jelöli meg. Biztosítási esemény bekövetkezése esetén a biztosítási összeg a takarékszövetkezetet illeti meg. Az ügyfél hozzájárul, hogy a biztosítási összeg közvetlenül a takarékszövetkezet által megjelölt bankszámlára kerüljön folyósításra, s abból a takarékszövetkezet a követeléseit kielégítse. Az ezt meghaladó összeg az ügyfelet illeti meg.

Az ügyfél felhatalmazza a takarékszövetkezetet, hogy a fentieket az érintett biztosítónál a biztosító közvetlen megkeresése útján bármikor ellenőrizhesse, akár a szerződés biztosítónak történő megküldésével."

Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a kikötés tisztességtelen, mivel úgy engedményezi az adós a feltétel alapján a neki járó biztosítási összeget a hitelezőre, hogy az akkor is hozzájut a biztosítási esemény bekövetkeztekor a biztosítási összeghez, ha a kölcsönbevevőnek tartozása már nem áll fenn.

Az alperes ugyanakkor arra hivatkozott, hogy a kikötés nem tekinthető tisztességtelennek, mivel az engedményezés valójában a biztosítási összeg jogszerű felhasználásának ellenőrzését célozza, mellyel az adós joga nem sérül. A biztosítási összeget a hitelező ugyanis a fennálló követeléseinek kielégítésére fordítja, amellyel az adós tartozása csökken vagy megszűnik, az ezen felüli összeg pedig az ügyfelet illeti meg. A rendelkezés célja, hogy a biztosítéki vagyontárgy megsemmisülése esetén a hitel ne maradjon fedezet nélkül, amelyet úgy valósít meg, hogy a pénzösszeg a vagyontárgy helyébe lép.

A biztosítás jogintézményének azonban az a célja, hogy az esetlegesen bekövetkező káresemény következményei a károsultat minél kevésbé terheljék, és ne okozzanak - akár a károsult létét is veszélyeztető - zavarokat az életében. A vagyontárgy biztosítási szerződéseknél is megmutatkozik a kártérítési jog reparációs jellege: a biztosítási összeg rendeltetése, hogy abból a biztosított vagyontárgyat a dolog tulajdonosa helyreállítsa, ezzel a bekövetkezett kárt elhárítsa, illetőleg csökkentse. A felperes által támadott szerződési kikötés ezt teszi lehetetlenné, mivel elzárja a tulajdonost (adóst) attól, hogy a kapott összeget a biztosított, egyben a hitelező részére fedezetül adott vagyontárgy helyreállítására fordítsa. Valójában a kikötéssel az alperes az adóst akkor is - idő előtti - törlesztésre kényszeríti a biztosítási összegnek megfelelő mértékben, ha teljesítése egyébként szerződésszerű, folyamatos volt, vagyis nincs tartozása. A kikötés ezért tisztességtelen, érvénytelen.

Más kérdés, ha az adós a kapott biztosítási összeget nem a biztosítéki vagyontárgy helyreállítására fordítja, ezáltal megszegi a hitelszerződést, hiszen a fedezet értéke lecsökken, ilyen esetben helye lehet a szerződés azonnali hatályú felmondásának. Erről azonban a Ptk. 525. § (1) bekezdés c) és d) pontjai jogszabályi szinten tartalmaznak rendelkezéseket, de a fedezet értékcsökkenése következményeit az alperes más szerződési feltételei is - etekintetben helytállóan - érintik.

ÁSZF I. 6.7., ÁSZF II. 6.3. pont: „Az ügyfél kijelenti, hogy az általa eddig felvett, illetve a jövőben felvételre kerülő hitelek biztosítékai nem nyújtanak kedvezőbb pénzügyi vagy jogi helyzetet más hitelezőknek, mint amelyet az ügyfél a szerződésben a takarékszövetkezet számára biztosít.

Az ügyfél kijelenti, hogy a hitel futamideje alatt a szokásos üzleti tevékenységének keretén túl eszközeit - kivéve, ha a takarékszövetkezet ehhez kifejezetten, írásban hozzájárul - nem adja el, nem adja bérbe, lízingbe, nem apportálja más társaságba

- 16 -

vagy bármilyen egyéb módon nem bocsátja más rendelkezésére, valamint semmilyen módon nem terheli meg (negatív pledge - negatív biztosítéki záradék).

A fentiek elmulasztása az ügyfél részéről súlyos szerződésszegésnek minősül, melynek alapján a takarékszövetkezet jogosult a kölcsönt azonnali hatályú felmondással lejárttá tenni".

Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint - mint ahogy azt a felperes is kifejtette keresetében - e kötelezettségek túlmutatnak az egyedi szerződések által létrehozott jogviszony keretein, a rendelkezés megszegése aránytalanul súlyos szankcióval jár, ezért a kikötés tisztességtelen.

Az alperesi álláspont szerint az idézett kikötések a hitelező érdekeinek védelmét, biztonságának megóvását szolgálják, a hitelkockázatot csökkentik, ugyanakkor a kikötött szankcióra az adós elítélendő magatartása szolgáltat elegendő alapot. Utalt arra is, hogy a PSZÁF 7/2006. (IX.28.) számú ajánlásának 35. pontjában konkrétan előírja az ún. „fedezet monitoring” kötelezettségét, amely nem csak a fedezetek meglétének, hanem az értékükben beállott változásoknak a folyamatos figyelemmel kíséréséről rendelkezik.

Az ítélet tábla megítélése szerint e kikötések a hitel fedezetének értékmegőrzését, az értékcsökkentő, illetőleg fedezetelvonó magatartások megelőzését célozzák, ami a hitelintézet - és egyben a betétesek - alapvető érdeke, a felelős hitelezés megvalósulásához valóban szükséges. Következésképpen e szerződési feltétel tisztességtelennek nem tekinthető.

ÁSZF I. 6.11., ÁSZF II. 6.7. pontjai: „Ha a jelen kölcsön biztosítékeként felajánlott bármely vagyontárgyat érintően végrehajtási cselekmény kerül foganatosításra, illetve, ha a biztosítéknyújtóval szemben csőd-, vagy fel-, illetve végelszámolási eljárást kezdeményeznek, akkor a takarékszövetkezet jelen kölcsön alapján fennálló követelése a takarékszövetkezet tudomásszerzésének időpontjában automatikusan, minden további nyilatkozat nélkül, azonnali hatállyal lejárttá válik. Amennyiben a takarékszövetkezet a végrehajtási cselekményről, illetve a csőd-, vagy felszámolási eljárásról nem az ügyféltől szerez tudomást, köteles a lejárttá válás tényéről az ügyfelet haladéktalanul értesíteni, megjelölve a kölcsön lejárttá válásának az időpontját is”.

Az elsőfokú ítélet indokolása szerint e szerződési kikötések időben indokolatlanul előre hozzák a hitel lejárttá tételének lehetőségét a hitelező számára, ugyanakkor a felszámolás, illetőleg a csődeljárás iránti kérelem benyújtása nem azonos a felszámolás elrendelésével. A rendelkezések az alperes üzleti kockázatának minimumra csökkentését szolgálják, a kockázatmegosztás egyensúlyát az ügyfélre hátrányosan „borítják fel”, sértik a szerződések egyenértékűségének elvét, ezért tisztességtelenek.

Ezzel szemben az alperes azzal érvelt, hogy a kikötésben jövőbeli és bizonytalan eseménytől tették függővé a bontófeltétel alkalmazását, amelyet a Ptk. 228. §-a ismer. Kiemelte, hogy a csőd- vagy felszámolási helyzet a hitel visszafizetését veszélyezteti, ezzel kimeríti a Ptk. 525. § (1) bekezdés d) pontjának követelményét.

Felmerült az is, a BDT 2008/7-8/109. számú eseti döntés 15. pontjában, az ott hivatkozott ügyben támadott szerződési feltétel a jelen perben az alperes által alkalmazottól eltér. Abban az ügyben az ítélet tábla azért nyilvánította érvénytelennek a pénzügyintézet alkalmazott szerződési kikötését, mert a jövőbeli, bizonytalan esemény

- 17 -

Gf.I.30.720/2010/2.szám

bekövetkeztét megelőző napra minősítette a szerződést megszüntnek (15. pont IX/4/a) pont).

Jelen perben a fellebbezés mellett érvelt, hogy a végrehajtás, csőd, felszámolás, végelszámolás esetén „megengedett, sőt indokolt” a Ptk. 525. § (1) bekezdés d) pontjában szabályozott veszélyeztetési helyzetnek megfelelő felmondás.

Valójában azonban a szerződési kikötés nem a „felmondás” lehetőségét tartalmazza - ami nem tisztességtelen, és az ÁSZF I. 10.6. pontja, valamint az ÁSZF II. 10.2. pontja ezt külön tartalmazza is -, hanem a takarékszövetkezet tudomásszerzésének időpontjában automatikusan, minden jognyilatkozat nélkül a teljes tartozás azonnali hatályú lejártát írja elő. Helyesen a tartozás lejárttá, egyösszegben esedékessé tétele azonnali hatályú felmondással - hitelezői jognyilatkozattal - az ÁSZF I. 10.6. g) és ÁSZF II. 10.2. g) pontjai szerint biztosított, ami a pénzügyi intézet érdekeinek védelmét ilyen esetre teljes körűen biztosítja. A kikötés nemcsak tisztességtelen, hanem az ÁSZF más rendelkezésével sincs összhangban, értelmetlen is.

ÁSZF I. 7.5. pont, ÁSZF II. 7.1. pontjai: „A takarékszövetkezet jogosult ügyfél, az ügyféllel egy ügyfélcsoportba tartozó vállalkozások, természetes személyek fizetőképességét, pénzügyi helyzetét és a biztosítékokat folyamatosan ellenőrizni. Az ellenőrzési jog különösen az ügyfél, az ügyféllel egy ügyfélcsoportba tartozó vállalkozások, természetes személyek gazdálkodására vonatkozó azon adatok és tények bekérését, illetve helyszíni ellenőrzését jelenti, amelyek alapján az ügyfél az ügyféllel egy ügyfélcsoportba tartozó vállalkozások, természetes személyek takarékszövetkezet általi minősítése elvégezhető, valamint fizetőképességének alakulása nyomon követhető.

Amennyiben a takarékszövetkezet az ellenőrzés során azt állapítja meg, hogy az ügyfél, az ügyféllel egy ügyfélcsoportba tartozó vállalkozások, természetes személyek pénzügyi és gazdálkodási helyzetében olyan alapvető változások következtek be, amelyek a jelen szerződésből származó bármely fizetési kötelezettségének határidőre való teljesítését súlyosan veszélyeztetik, ez a szerződés azonnali hatályú felmondással történő lejárttá tételére ad jogalapot. Ugyancsak a szerződés azonnali hatályú felmondására ad alapot, ha az ügyfél az ellenőrzést megakadályozza, illetve a kért dokumentumokat határidőre a takarékszövetkezet részére nem adja át.”

Az elsőfokú ítélet - a felperes álláspontjával egyezően - a kikötést tisztességtelennek tekinti. Hivatkozása szerint a hitelminősítési vizsgálathoz szükséges adatok előírása a feltételben nem kellően konkrét, így nem megállapítható, hogy mely adatokat minősít a hitelbírálat szempontjából relevánsnak. Álláspontja szerint a rendelkezések sértik az Atv. 5. § (1) és (2) bekezdésében foglalt követelményeket is, így azok érvénytelenek.

Az alperes érvelése szerint az ellenőrzési jogot a Hpt. 78. § (4) bekezdése, valamint 79-81. §-ai, továbbá a 250/2000. (XII.24.) Korm. rendelet 7. számú melléklete kötelezettségként írják elő nem csak az ügyfél, hanem az ügyfélcsoport vonatkozásában is, mint ahogy kötelezettséggé teszi az ügyfélcsoport együttes kezelését is. Mivel kötelezettségét jogszabály írja elő, az tisztességtelennek nem minősülhet.

A Hpt. 78. § (4) bekezdése értelmében a kockázatvállalást tartalmazó szerződés tartama alatt a hitelintézet rendszeresen figyelemmel kíséri és dokumentálja a szerződésben foglalt feltételek megvalósulását, beleértve az ügyfél pénzügyi, gazdasági helyzetének alakulását és a Hpt. 78. § (1) bekezdésében foglaltakat, amely a szükséges fedezetek, biztosítékok meglétének, valós értékének és érvényesíthetőségének ellenőrzési jogát biztosítja. Ezzel összhangban rendelkezik a 250/2000. (XII.24.) Korm. rendelet 7. számú melléklete, amikor az ellenőrzési jog érvényesítésének módját, időszakait is részletesen előírja.

A jogszabály kifejezetten a pénzügyi intézet kötelezettségévé teszi az ügyfél- és partnerminősítést, az abban történő változások, a pénzügyi helyzet, jövedelemtermelő képesség folyamatos vizsgálatát, a fedezetként felajánlott biztosítékok értéke, mobilizálhatósága, hozzáférhetősége és az ezekben bekövetkező változás szempontjából. A hivatkozott kikötések az idézett jogszabályi rendelkezéseknek megfelelnek, a hitelező számára előírt kötelezettség megvalósítását célozzák, következésképpen tisztességtelennek nem tekinthetők.

ÁSZF I. 7.7. pont, ÁSZF II. 7.3. pontjai: „Az ügyfél felhatalmazza a takarékszövetkezetet, hogy a jelen szerződésből származó tartozása teljes megfizetéséig köztartozásairól, így különösen adó (APEH), társadalombiztosítási (TB), vám- és jövedéki tartozásairól (VPOP) az illetékes hatóságoktól minden további hozzájárulása vagy felhatalmazása nélkül információt kérhessen, továbbá hozzájárul ahhoz, hogy az illetékes hatóság az ügyfél minden további hozzájárulása vagy felhatalmazása nélkül a megkeresett hatóság által nyilvántartott tartozásairól adatot szolgáltatson a takarékszövetkezet részére.”

E kikötésekkel összefüggésben az elsőfokú bíróság álláspontja - a kereseti kérelemmel azonosan - az volt, hogy a hitelező számára az ügyfél hátrányára olyan széleskörű adatbeszerzésre adnak lehetőséget, melyek már a hitel visszafizetése szempontjából nem relevánsak, ezért a kikötések tisztességtelenek.

Alperesi álláspont szerint az adatbekérés az adós érdekeit nem sérti, a rendelkezés célja, hogy a hitel megtérülésének kockázata folyamatosan ellenőrizhető legyen. Kiemelte, hogy ha a hozzájárulás ellenére jogszabály az adatközlést tiltja, úgy a megkeresésre a hatóságok nyilvánvalóan nem fognak adatot szolgáltatni.

Az ítélet tábla megítélése szerint a köztartozásokról történő adatközlés kötelezettsége összhangban áll a cél szerinti adatközlés követelményével. Erre az 1992. évi LXIII. törvény 3. §-a lehetőséget ad, s az 5. §-ban szabályozott célhoz kötöttség elve sem sérül. Más kérdés, hogy az adatközlés végett megkeresett hatóság milyen adatot jogosult közölni, ami az adott hatóságra, a jogszabályi korlátaira tartozik.

A kikötés szerinti adósi hozzájáruló nyilatkozat megfelel a törvény értelmező rendelkezései 6. pontjának, miután maga mérlegelheti, hogy a hitelszerződés megkötése érdekében a hatóságok rá vonatkozó adatközléséhez hozzájárul-e.

A kifejtettek alapján a támadott kikötés nem tisztességtelen.

ÁSZF I. és ÁSZF II. 8. pontjai: „Az ügyfélnek a kölcsön és járulékai teljes visszafizetéséig haladéktalanul értesítenie kell a takarékszövetkezetet az alábbi tények és események bekövetkezéséről:

- 19 -

Gf.I.30.720/2010/2.szám

a) ha a biztosítékot nem az ügyfél, hanem harmadik személy - biztosítéknyújtó - nyújtja, a jelen szerződés bármely biztosítékát érintő végrehajtási, illetve a biztosítéknyújtóval szemben kezdeményezett végrehajtási, csőd-, vagy fel-, illetve végelszámolási eljárásról vagy tulajdonosi körét érintő és a takarékszövetkezettel előzetesen írásban nem egyeztetett átalakulásról;

b) bármely, az ügyféllel, illetve biztosítéknyújtóval szemben foganatosított végrehajtási cselekményről;

c) az ügyfél által olyan társaságban szerzett tulajdonosi részesedésről, amely társaság szintén hitelezési kapcsolatban áll a takarékszövetkezettel, amennyiben az ügyfél erről tudomást szerez;

d) az ügyfélnek harmadik személlyel szemben fennálló 30 (harminc) napon túli, lejárt fizetési kötelezettségéről;

e) a ügyfél jelen szerződés megkötése időpontjában tehermentes vagyontárgyainak megterheléséről vagy biztosítéku adásáról;

f) a takarékszövetkezet és az ügyfél közötti szerződéses kapcsolat fennállása alatt az azonosítás során megadott adatokban bekövetkezett változásokról, a tudomásszerzést követő 5 (öt) munkanapon belül;

g) az ügyféllel szemben indított végrehajtási eljárás kezdeményezéséről való tudomásszerzést követően haladéktalanul.

A fenti tények bekövetkezte, illetve a tájékoztatási kötelezettségek elmulasztása súlyos szerződésszegésnek minősül, melynek alapján a takarékszövetkezet jogosult a hitelt/kölcsönt azonnali hatályú felmondással lejárttá tenni".

Az elsőfokú bíróság ítéletében e kikötésekkel összefüggésben úgy foglalt állást - elfogadva a felperes jogi álláspontját -, hogy a kikötések mindegyike tisztességtelen, mivel az ügyfél olyan széleskörű adatszolgáltatását teszik kötelezettséggé az azonnali hatályú felmondás szankciója mellett, amely információk alapján már a konkrét hitelezéssel nem érintett gazdálkodása is megismerhetővé válik a pénzintézet számára. Ezek az információk az adott hitelezési jogviszonyon túlmutatnak, ezért tisztességtelenek.

Az alperes hivatkozása szerint a Hpt. 79-81. §-ai az ügyfél ellenőrzését előírják, ugyanakkor a kikötésben foglaltakat a Ptk. 209. § (6) bekezdése is biztosítja, ezért tisztességtelennek nem tekinthető. A rendelkezés érvénytelenné nyilvánítása ellehetetlenítené a hitelezési folyamatot.

Az ítéletábra megítélése szerint az alperes által alkalmazott kikötésben konkrétan meghatározott, hogy milyen tények, események bekövetkezte esetén kell értesítenie az adósnak a hitelezőt. Az értesítési kötelezettség egyes esetei olyanok, amelyek a hitel visszafizetésének tényét, lehetőségét érinthetik, ezért az adatkérés az alperes részéről indokolt, amellet kellően konkrét, vagyis a célhoz kötöttség elvének megfelel. Vizsgálni kell azonban, hogy megfelel-e az arányosság követelményének is, hogy bármely - esetleg kevésbé jelentős - adat haladéktalan közlésének, az értesítési kötelezettség elmulasztásának jogkövetkezménye a legsúlyosabb szerződésszegési szankció, az azonnali hatályú felmondás legyen.

A már kifejtettek szerint e jogkövetkezmény alkalmazása bármilyen adatközlés elmulasztásához képest aránytalan és szükségtelen, következésképpen a kikötés tisztességtelen (lásd: I/3. pont). Megjegyzést érdemel, hogy az Általános Szerződési

Feltételek az azonnali hatályú felmondás lehetséges okairól külön pontban (ÁSZF I. 10.6., ÁSZF II. 10.2. pontjai) rendelkeznek, így a kikötés e része ellentmondásos, értelmetlen is.

ÁSZF I. 10.6., ÁSZF II. 10.2. pontjai: „Az azonnali hatályú felmondásra okot adó eseménynek/körülménynek minősülnek továbbá az alábbiak:

b) Az ügyfél a szerződés alapján fizetendő bármely törlesztőrészletet, kamatot, díjat, egyéb megfizetendő összeget esedékességkor elmulaszt megfizetni a takarékszövetkezetnek.

- c) Az ügyfél a szerződésben vállalt valamely kötelezettségét nem vagy nem szerződésszerűen teljesíti, kivéve, ha a takarékszövetkezet egyedi mérlegelés alapján meghozott döntésével a szerződésszerű teljesítésre, illetve a teljesítésre póthatáridőt biztosított, és erről az ügyfelet írásban értesíti.
- d) Az ügyfélnek valamely szerződésben tett nyilatkozata, vagy az általa a takarékszövetkezetnek adott gazdasági, jogi, pénzügyi információkra vonatkozó közlése valótlanak, hiányosnak bizonyul, illetve az ügyfél a takarékszövetkezetet bármely egyéb módon megtéveszti.
- e) Az ügyfél vagy a biztosítékot nyújtó személy pénzügyi, gazdasági vagy piaci helyzetét negatívan érintő olyan körülmény felmerül, amely a takarékszövetkezet megítélése alapján veszélyezteti az ügyfél vagy a biztosítékot nyújtó személy azon képességét, hogy a szerződésben, vagy a biztosítéki szerződésben foglalt kötelezettségeit teljesítse.
- f) Az ügyfél olyan fizetési kötelezettséget vállal, mely a takarékszövetkezet megítélése szerint veszélyezteti a takarékszövetkezettel szembeni kötelezettségei teljesítését.
- g) Az ügyfél vagy a biztosítékot nyújtó harmadik fél ellen végrehajtási, csőd-, felszámolási vagy végelszámolási eljárás indul, vagy ezen eljárások bármelyikét kezdeményezik, vagy tulajdonosi körét érintő - a takarékszövetkezettel írásban nem egyeztetett - átalakulás következik be.
- h) Az ügyfél, az ügyféllel egy ügyfélcsoportba tartozó vállalkozás, vagy a biztosítékot nyújtó harmadik személy a takarékszövetkezettel, a takarékszövetkezet érdekeltségi körébe tartozó, illetve a takarékszövetkezet által részben vagy teljességgel tulajdonolt jogalannyal vagy bármely hitelintézettel/gazdálkodó szervezettel kötött bármely szerződését jelentős mértékben megszegi, és ezzel a szerződés teljesítését, a hozzá kapcsolódó biztosítékok érvényesíthetőségét veszélyezteti (cross default - közvetett mulasztás).
- i) Az ügyfél a takarékszövetkezet előzetes írásbeli hozzájárulása nélkül elidegeníti, átruházza vagy megterheli vagyonának (meglévő vagy jövőbeli jogainak, követeléseinek, bevételeinek, eszközeinek, ingó és ingatlan vagyontárgyainak, stb.) egészét vagy annak egy részét, ide nem értve a mindennapi szokásos tevékenysége és üzletmenete körében történő elidegenítést, átruházást, illetve a jogszabály által alapított terheket és üzleti biztosítékokat, feltéve, hogy ez utóbbiak nem veszélyeztetik a szerződés alapján az ügyfelet terhelő kötelezettségek maradéktalan teljesítését.
- j) A biztosítéki szerződés bármilyen okból érvénytelenné válik, vagy az abban foglalt kötelezettségvállalások érvényesíthetősége, kikényszeríthetősége csökken, megszűnik, vagy azokat nem teljesítik."

- 21 -

Gf.I.30.720/2010/2.szám

Az elsőfokú bíróság - a felperessel egyező - álláspontja szerint a részletezett kikötések nem kellően konkrétak ahhoz, hogy az azonnali felmondás lehetőségét megteremtsék. Ezen túlmenően olyan magatartásokat is a legsúlyosabb szankcióval sújt, amelyek az adósnak nem felróhatók. Mindezek következtében a kikötések tisztességtelenek.

Az alperes ezzel kapcsolatos álláspontja az volt, hogy a kikötések érvénytelenné nyilvánítása esetén gyakorlatilag nem maradna olyan ok, amelyre hivatkozással a hitelező az azonnali felmondás jogkövetkezményét alkalmazhatja, ami számára súlyos érdeksérelmet okoz.

Amint az már kifejtésre került, a Ptk. 525. § (1) bekezdés a)-e) és (2) bekezdés a)-c) pontjain felül lehetőségük van a feleknek arra, hogy további, az azonnali hatályú

felmondásra okot adó körülményekről rendelkezzenek. Ezek azonban csak akkor nem tisztességtelenek, ha a felmondási ok és a legsúlyosabb jogkövetkezmény egymással arányban állnak.

Az egyes alpontokban nevesített eseteket illetően ebből a szempontból a következő megállapítások tehetők:

A b) alatti felmondási ok Ptk. 207. § (1) bekezdésének megfelelő értelmezése szerint a hitelezőt bármely törlesztőrészlet, kamat, díj vagy egyéb összeg meg nem fizetése feljogosítja - az összeg nagyságától függetlenül - arra, hogy a szerződésszegés legsúlyosabb következményével, az azonnali hatályú felmondás jogával éljen, ezzel a hitelt egyösszegben esedékessé tegye. A kikötés ilyen differenciálatlan megfogalmazása sérti az arányosság elvét, mivel akár néhány száz forintos hiány is felmondási jogot alapít. Természetesen lehetséges olyan súlyosan szerződésszegő nem fizetés az adós részéről, amely okot adhat az azonnali hatályú felmondásra, erről viszont a Ptk. 525. § (1) bekezdés e) pontja kifejezetten rendelkezik. Az ÁSZF-ben való külön nevesítés a törvényi, súlyos szerződésszegésen kívüli, tehát enyhébb megítélésű fizetési késedelemre vonatkozhat, amely nem indokolja az azonnali felmondást.

A c) alatti felmondási ok szövegezése oly mértékben általános, hogy lehetőséget enged a hitelezőnek, hogy bármely, akár jelentéktelen szerződésszegés esetén is éljen az azonnali hatályú felmondás jogával. A kikötés az arányosság követelményét sérti, következésképpen tisztességtelen, mivel csak súlyos szerződésszegés szankciója lehet a szerződés azonnali megszüntetése.

A d) alatti felmondási ok, az adatközlés valótlanlansága, illetve hiányossága csak akkor szolgáltatathat kellő okot a legsúlyosabb szerződésszegési jogkövetkezmény alkalmazására, ha a kölcsön céljának megvalósulásával, a visszafizetéssel vagy a biztosítékkal kapcsolatos lényeges körülményekre vonatkozik (Ptk. 525. § (2) bekezdés b) és c) pontjai). E mulasztások enyhébb esetei felmondási okként nem szolgálhatnak.

Az e) és f) alatti felmondási okok a „takarékszövetkezet megítélése szerint” kitétel következtében az alperes szubjektív, egyéni értékítéletétől teszik függővé a felmondás lehetőségét akkor is, ha objektíve nem történt olyan esemény, amely a szerződés teljesítését veszélyezteteti. A szubjektív kitétel elhagyásával a kikötések nem lennének tisztességtelenek (18/1999. (II.5.) Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés), azonban ezeket az objektív eseteket lefedi a Ptk. 525. § (1) bekezdés d) pontja.

- 22 -

A g) alatti felmondási ok külön nevesítését viszont a joggyakorlat tapasztalatai egyértelműen alátámasztják, mivel az itt felsorolt eljárások a hitel visszafizetését, megtérülését valóban veszélyeztetik. Az azonnali hatályú felmondás jogkövetkezménye ezért arányos, nem tisztességtelen kikötés.

A h) alatti felmondási okkal összefüggésben kifejtett alperesi álláspont helytálló. Olyan kitélet tartalmaz, ami a nevesített esetek és az adott hitelszerződés teljesítése közti szoros összefüggést, oksági kapcsolatot feltételezi, egyben a szerződésszegést súlyossá minősíti. A teljesítés veszélyeztetettségét hordozó és ennek következtében egyértelműen súlyos szerződésszegés kapcsán az alkalmazott szankció aránytalannak nem tekinthető, a kikötés nem tisztességtelen.

Az i) és j) alatti felmondási okok összhangban állnak a Hpt. 78. § (1) és (4) bekezdéseivel, a Ptk. 525. § (1) bekezdés c) és d) pontjaival, továbbá a fedezet épségének megőrzésére

vonatkozó törvényi szabályozással (például: Ptk. 261. § (1) bekezdés). Mindezek következtében e támadott szerződési feltételek tisztességtelennek nem tekinthetők.

ÁSZF II. 6.4. pontja: „Az ügyfél kötelezettséget vállal arra, hogy a szerződéssel kapcsolatban felmerült és felmerülő fizetési kötelezettségeit mindenkor legalább azonos módon kezeli minden más jelenlegi és jövőbeli kötelezettségeivel, valamint kijelenti, hogy amennyiben a jövőben a szerződés szerinti kölcsön és járulékainak teljes visszafizetése előtt - a takarékszövetkezet írásbeli hozzájárulásával - más, harmadik személynek a tőle felvett hitel fedezetéül kedvezőbb biztosítékot nyújt, mint amilyen a jelen szerződés alapján a takarékszövetkezetnek nyújtott, akkor ezen kedvezőbb biztosítékot a takarékszövetkezet számára is egyidejűleg írásban felajánlja (pari passu - egyenrangúsági záradék).

A fentiek elmulasztása az ügyfél részéről súlyos szerződésszegésnek minősül, melynek alapján a takarékszövetkezet jogosult azonnali hatályú felmondással lejárttá tenni.”

Az elsőfokú bíróság álláspontját e rendelkezéssel összefüggésben az ÁSZF I. 6.7. pontjára utalással fejtette ki.

Az alperes ugyancsak utalt ezzel összefüggésben az ott kifejtett álláspontjára.

Az ítéltábla megítélése szerint a kikötés nem tisztességtelen, mivel a hitel megtérülésének biztosítását, a fedezet értékmegóvását célozza, ezzel a hitelintézet és betéteseinek alapvető érdekét képviseli, a felelős hitelezés eszköze (hasonlóan: ÁSZF I. 6.7. pontjához fűzött indokolás).

Kölcsönszerződés II. 11. pontja: „Az adós és kezes kijelenti, hogy az 1992. évi LXVI. törvény alapján nyilvántartott adatait a takarékszövetkezettel szemben nem tiltotta le, illetve jelen szerződéses jogviszony fennállása alatt nem tiltja le. Amennyiben a fenti nyilatkozatuk nem felel meg a valóságnak, illetve a kölcsönszerződésen alapuló tartozás maradéktalan kiegyenlítését megelőzően adatait bármikor letiltja, a takarékszövetkezet jogosult jelen kölcsönszerződést azonnali hatállyal felmondani.”

Az elsőfokú bíróság felperessel azonosan elfoglalt álláspontja szerint a hivatkozott adatok kezelésére a hitelező nem jogosult, ezért a rendelkezés az Atv. 5. § (1) és (2) bekezdéseibe, valamint az 1992. évi LXIII. törvény 3. § (7) bekezdésében írtakba ütközik, tisztességtelen. Utalt arra is, hogy az adatkezelés célja, időtartama tekintetében sem tartalmaz megkötést a feltétel.

- 23 -

Gf.I.30.720/2010/2.szám

Az alperes álláspontja ezzel ellentétes volt. Arra hivatkozott, hogy a személyi azonosító számot az ingatlanfedezet, a jogosultság ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzése miatt nélkülözhetetlen kezelnie. A további adatbekérés ugyanakkor nem lehet jogszabályellenes és annak kezelése sem, miután a jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően ahhoz az adós hozzájárulását adja.

Az ítéltábla egyetért az alperesi érveléssel. Az esetleges igényérvényesítéshez szükséges az adatok ismerete, a változások regisztrálása, ugyanakkor a jogosultságok földhivatali bejegyzése miatt a biztosítékok esetében a bejegyzés konstitutív hatálya okán a személyi azonosító szám bekérése sem minősíthető jogosulatlan adatkezelésnek. Az adós hozzájárulása mindezeket jogszerűvé teszi, a kikötés tisztességtelennek nem tekinthető.

Kölcsönszerződés II. 12. pontja: „Az adós és kezes ezennel hozzájárulását adja ahhoz, hogy a kölcsönszerződés felmondása esetén a takarékszövetkezettel szemben vállalt kötelezettsége teljesítéséhez szükséges személyi adatait a 11. pontban hivatkozott jogszabályban megjelölt szervek a takarékszövetkezet írásbeli kérelmére a kölcsönszerződés 1. számú mellékletét képező felhatalmazó nyilatkozat alapján kiszolgáltassák”.

Az elsőfokú bíróság visszautalt az adatkezeléssel kapcsolatban korábban kifejtettekre, és megállapította a kikötés tisztességtelenségét.

Az alperes érveit a 11. pontban írtakkal egyezően tartotta fenn.

Az ítéletábra álláspontja szerint a kikötés tisztességtelennek nem tekinthető, ezzel kapcsolatos jogi érvei azonosak a 11. pontban kifejtettekkel.

Opció szerződés 5. pont: „Mivel az opció jog hitelbiztosítéki céllal kerül kikötésre, a tulajdonos kötelezettséget vállal arra, hogy amennyiben jelen opció szerződés 5 évest meghaladó lejáratú követelés biztosítására szolgál, vagy a követelést tartalmazó kölcsönszerződés meghosszabbítása következtében a követelés lejárat az opció határidejét követő időpontra módosul, úgy az opció jog határidejének lejárat előtt a jogosult kezdeményezésére ugyanezen tartalommal új vételi jogot alapító szerződést köt a jogosulttal.”

Az elsőfokú bíróság ítéletének indokolásában arra utalt, hogy a kikötés ellentétes a Ptk. 374. § (2) bekezdésében szabályozott 5 éves időbeli korláttal, e kógens törvényi rendelkezésbe ütközik, ezért semmis, egyben tisztességtelen.

Az alperes álláspontja az volt, hogy a kikötés új szerződés megkötésének lehetőségét vázolja fel, amely nem kötelező, azonban ennek elmaradása esetén a hitelezőtől nem várható el, hogy biztosíték nélkül a hitelezést tovább folytassa.

Helyesen utalt ítéletében az elsőfokú bíróság arra, hogy a jelenlegi, kógens jogi szabályozás szerint (Ptk. 374. § (2) bekezdés) opció jogot legfeljebb 5 évre lehet kikötni, az ezzel ellentétes megállapodás semmis. A rendelkezés alól a biztosítéki opció sem kivétel. Ennek következtében a kikötés a kógens jogszabály megkerülését célozza, az 5 évre szóló opció szerződést a hitelező valójában - változatlan tartalommal - „meghosszabbítja”, hiszen még új opció vételárat sem határoznak meg, függetlenül az esetleges értékváltozástól. A kikötés tisztességtelen.

- 24 -

Opció szerződés 11. pont: „A tulajdonos kötelezettséget vállal továbbá arra, hogy az ingatlanra teljes körű vagyonbiztosítási szerződést köt, melyben kedvezményezettként a jogosultat jelöli meg. Biztosítási esemény bekövetkezésekor a biztosítási összeg a jogosult részére kerül megfizetésre. Ha a kölcsönszerződésben a jogosult és az adós úgy állapodnak meg, hogy az ingatlant érintő biztosítási esemény az adós teljes tartozását lejáratá teszi, úgy azt - előbbiektől eltérően - a jogosult köteles a tulajdonossal a biztosítási összeg vonatkozásában a fenti 8. pontban foglaltak szerint elszámolni.”

Az elsőfokú bíróság álláspontja e kikötés kapcsán egyezett az ÁSZF I. 6.6. pontjánál kifejtett jogi érveivel.

Az alperes ugyancsak utalt az általa a már hivatkozott ÁSZF I. rendelkezés kapcsán írtakra.

Az ítélet tábla megítélése szerint a kikötés tisztességtelen, ellentétes a biztosítási összeg reparációs rendeltetésével, megakadályozza, hogy a biztosítás a célját betöltse, ugyanakkor az adós ez esetben is előtörlesztésre kényszerül függetlenül attól, hogy szerződésszegést követett-e el, van-e hátraléka. Amennyiben a vételi jogot engedő személy nem azonos az adóssal, kárának megtérülésére nem számíthat.

A fentiekben kifejtettek alapján az ítélet tábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érintette, megfellebbezett rendelkezéseit a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján részben megváltoztatta. Megállapította az ÁSZF I. 3.2. a)-b), 6.6., 6.11., 8., 10.6.b)-f), a Kölcsönszerződés I. 9.a) és b), az ÁSZF II. 3.2.a) és b), a)-c), 6.2., 6.7., 8., 10.2.b)-f), a Kölcsönszerződés II. 4.8.a) és b), valamint az Opció szerződés 5. és 11. pontjainak érvénytelenségét, míg ezt meghaladóan a keresetet elutasította.

Az ítélet közzétételéről - mivel az elsőfokú ítélet ezt elutasító rendelkezését a felperes nem fellebbezte - intézkedést nem tett.

Tekintettel arra, hogy a felek pernyertességi-pervesztességi aránya a részbeni megváltoztatásra figyelemmel közel azonos, az alperest 13.500,- Ft elsőfokú eljárási illeték megfizetésére kötelezte, a fennmaradó 13.500,- Ft elsőfokú eljárási illeték tekintetében megállapította, hogy az az állam terhén marad (Pp. 81. § (1) bekezdés, 78. § (3) bekezdés). A költségviselésről szintén az azonos arányú pernyertességre tekintettel határozott a már hivatkozott Pp. 81. § (1) bekezdése szerint.

Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

Miután az alperes fellebbezése részben eredményre vezetett, a Pp. 78. § (3) bekezdésének alkalmazásával a Magyar Államot kötelezte, hogy fizessen meg az alperesnek 18.000,- Ft másodfokú eljárási költséget, amely a lerótt fellebbezési eljárási illeték 50 %-a.

A közel azonos arányú pernyertességre tekintettel a további perköltségről történő rendelkezést mellőzte.

Szeged, 2011. március hó 4. napján

Dr. Kemenes István sk.
a tanács elnöke

Dr. Kiss Gabriella sk.
előadó bíró

Dr. Mányoki Zsolt sk.
táblabíró